

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak
dan opoldne.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom
za celo leto K 36.—, za pol leta K 18.—, za
četrt leta K 9.—, za mesec K 3.—. Za Nem-
čijo celo leto K 40.—, za ostalo tujino in
Ameriko K 48.

Posamezna številka 14 vin.

Št. 68.

V Ljubljani, sobota dne 23. marca 1918.

Leto II.

Slovenski socialisti proti oportunistu nemških sodrugov.

Tak je naslov notice, katero so si privoščili »Narodni Listy« v Pragi, ki slove: »Organ slovenskih socialdemokratov »Naprej« o protidržavnopravnem stališču, katerega smo poročali, se je po zadnjih dogodkih na Dunaju nekoliko iztreznil. Ali bo to trajno, tega danes ne moremo predvidevati. Za sedaj piše proti politiki nemške socialne demokratične stranke, ki je podpisala mir z Ukrajino, podpira pruske imperialiste, da bi razkosali brezbrambeno rusko državo in sili Rusijo podpisati sramoten mir. Jutri pa bodo socialni demokrati brzokone zopet podpirali vso nemško politiko na škodo drugih narodov«. Ta notice organa češke državnopravne demokratične stranke, katerega taktiki naše jugoslovanske demokratične stranke. Ne dajemo veliko na to pisavo! Nekaj pa moramo pibiti: Nepredvidno je od posameznih slovenskih socialnih demokratov, da se dajo odvajati po vplivih meščanskega časopisja od dosledne svoje poti internacionalnega, revolucionarnega in razrednega boja. Sodrugi Petejan, katerega vsi spoštujemo kot delavnega in doslednega bojovníka za socialdemokratične ideje, dal se je zavesti, da je pod vtisom glasovanja nemške socialdemokratične državnozbornske frakcije za začasni proračun napisal precej ostro obsodbo ter dal čutiti omahovanje v smeri, kakor bi socialna demokracija izgubila zaupanje v internacionalno, da po dosedanji taktiki ne bomo mogli izvejevati svojemu narodu pravice. V članku sodr. Petejana ni jasen ni pojem revolucije, ni razrednega boja, ni stališča socialne demokratične proti meščanski državi. Ako socialna demokracija priznava taktiko in uspehi ruske revolucije, se je s tem res izrekla za aktivno revolucionarno stranko in taka mora socialna demokracija tudi ostati. Le pozabiti ni, da revolucija ni princip in da revolucionarna taktika ni sama sebi cilj, marveč mora biti socialna demokracija le organizirana, da s svojo močjo izvede revolucionarno gibanje ob pravem času, gotova uspeha. Taka je bila organizacija ruske socialdemokratične stranke, porabila je svoje dobo in svojo moč, da je razrušila rusko razredno državo. S tem pa ni rečeno, da more socialna demokracija celega sveta slediti vsaka v svoji državi in takoj zgledu ruske socialne demokratične. Vprašanje za vsako posebej nastane: ali so dani predpogoji za socialistično revolucijo v posameznih državah ali ne. Za Avstrijo moramo odločno odgovoriti: niso, bila bi prava nesreča za naše delavstvo, ako bi

brez pomislekov sledili zgledu ruske revolucije. Ruska revolucija bila je zgodovinska nujnost.

Tudi razredni boj ni princip, je taktika socialne demokracije, da družbi v svoje bojne vrste proletarijat v prepričanju, da je edino je proletarijat poklican, da se upre buržuaznemu socialnemu redu in buržuazni državi, odklanja vsako zvezo z meščanskimi narodnimi strankami. Z razredno taktiko je izrečeno, da ljudstvo in narodi pridejo do svoje svobode le potem razrednega internacionalnega boja. Ako je danes še tako razdrta sloga internacionalnega proletarijata, mora slovenska socialna demokracija biti prepričana, da je to začasen pojav, vsled psihologije in vpliva narodnih mas v stremljenju po politični svobodi. Enaka intenzivna psihologija mas pokaže se nam povsod, ko gre za veliko čustveno gibanje ljudstva. Ideja prošnje ljudske mase, potisne v ozadje vsa druga stremljenja, četudi večja po ciljih. Ne smemo pozabiti, da je naloga voditeljev socialdemokratične stranke, da se ne dajo voditi po zakonu psihološke ožine idej, marveč morajo vztrajati pri stavljenem programu in izbrani načelni taktiki. Naj bodo še taki pogreški in zmote na levo in desno v sorodnih socialdemokratičnih strankah, ne smemo omahnuti! Naša taktika mora ostati internacionalna, revolucionarna in razredna. Prva internacionala je šla narazen ravno nad vprašanjem revolucionarne taktike in obnašanja proletarijata proti razredni državi. Bakunin je bil za dosledno in neobzirno revolucionarno akcijo, bila mu je edini cilj, zato je njegova stranka zašla, je anarhizem. Marx se je ločil od te anarhistično-revolucionarne taktike in zahteval parlamentarni aktivni boj proletarijata, da se polasti države. S to taktiko ni bila izključena revolucionarna organizacija proletarijata, delavstvo moralo se je vzgajati še nadalje revolucionarno, a istočasno je bilo poklicano na aktivno delo v nacionalnih državah po danih močeh in danem položaju. To pa ni oportunistični opuščanje, ni internacionalnega in ni razrednega boja. Tod je danes mnogo nejasnosti med socialnimi demokrati, megotovo obnašanje socialne demokratične proti državi in sodelovanje v obstoječi državni organizaciji, po občinah, javnih korporacijah, deželnih in državnih zborih. Tod treba bo še diskutije. Članek sodruga Petejana kaže to nujno potrebo.

Dr. H. Tuma.

Na trditve sodr. dra. Tume moram izjaviti, da nisom omenjenega članka napisal pod vplivom meščanskega časopisja, katero ni bilo

zame še nikdar merodajno. Napisal sem članek po lastnem prepričanju, ker smatram, da je bilo glasovanje nemških sodr. taktičen pogrešek, ki je na ves proletarijat — in na slovenski posebej slabo vplival. Po mojem skromnem prepričanju, ni bilo poveda glasovati za proračun vladi, ki žvižga na vse delavske zahteve, vladi, ki sklepa, separatne aneksionistične mire in vladi, ki noče in ne misli rešiti notranjega narodnega vprašanja, da si je to potrebno potrebno in za proletarijat ravno tako važno, kot za vse druge sloje. Taka vlada ni vredna, da jo socialisti drže na površju, tudi če straši, da parlament razpusti. To je moje mnenje, in ravno tako mislijo tudi nemški sodrugi na Češkem, kar so pokazali v svojem časopisju. Da nimam prav, me gotovo ne prepričajo argumenti sodr. Tume. Navsezadnje pa res ne vem, čemu se razburjati: smatram, da imam jaz prav tisto pravico, da povem svoje mnenje, kakor sodr. Tuma.

J. P.

Kje že imajo žensko volilno pravico.

Največje gibanje za skupno politično življenje in s tem za ženski pokret se je izvršilo v Rusiji. Ženam so različne revolucionarne vlade priznale popolno politično enakopravnost. Tudi na vodilnih mestih se sedaj žene udeležujejo političnega življenja. Grofica Panin opravlja službo ministra; madamo Breško-Breškovsky pa je Kerjenski pozval, naj prevzame predsedstvo v pripravljalnem parlamentu. Dr. Šiškina-Jawein je bila izvoljena v komisijo, ki naj pripravi novo ustavo; neka gospa je bila med odposlanci pri mirovni pogajanjih v Brestu Litovskem.

Na Finskem imajo žene politično volilno pravico od leta 1907. Za enkrat sedi 24 poslank v parlamentu. Dosedaj je bilo delovanje finskega deželnega zbora in s tem tudi delovanje ženskih poslank zelo ovirano vsled caristične ruske nadvlade. Ker je sedaj mnogo upanja, da dobi Finska samostojnost, zato se odslej pričakuje tudi večji vpliv žen v deželnem zboru.

Na Norveškem volijo žene od leta 1913 dalje in od 1915 so si priborile pravico, da jih smejo poklicati tudi v državna ministrstva.

Danska in Islandija sta dali svojim ženam 1915 popolno politično enakopravnost; zaradi vojne ondi še ni bilo podobnih volitev v parlament.

Na Švedskem se morajo žene trdovratno in dosedaj brezuspešno boriti za svoje ideale, vendar se sedaj razmere nekoliko boljajo, ker so dosedanjo konservativno vlado nadomestili s kabinetom iz liberalcev ter socialistov in sta ti dve stranki nanklonjeni ženski volilni pravici.

Pri zadnji volilni reformi na Angleškem, kjer postavljajo volilno pravico v splošnem na širšo podlago,

LISTEK.

EMILE ZOLA:

Usoda starega konja.

Misliti si ne morem ničesar žalostnejšega kakor pogled na starega konja sredi puste okolice ob deževju.

Ko je bilo pozimi nebo oblačno in tudi jaz slabe volje, sem jo mahnil po dolgočasnem kraju v Moxtrouge. Ako le kak zemeljski kotiček nosi pečat siromaščine, odbijajoče privlačnosti, tedaj smem imenovati to brezmejno, zapuščenno polje, ki se razprostira pred vrati pariskimi kakor podnožnica pred kraljico mest.

Tuintam zijača, podobna odprtim ranam — so to zapuščen izžrpani kamenolomi. Nobeno drevo, nobeno grmičevje ne oživlja te puščobe, le veliki krog koles na veter se povizajo pred sinjim nebom. Cestolozar vijóča, skono brezkončna pota se vijejo nedogledno žalostno in pri vsakem ovinku zadeneš na razpadlo židovje in kup kamenja.

Ta boleha pokrajina, polna zijočih ran, z vidnimi sledovi propada in opustošenja, kaže povsod, da je provzročila človeška roka ta opustošenje.

Ko sem tako premišljeval korakal dalje, srečam naenkrat na nekem ovinku ob poti starega konja. Privezan je bil na kol, stal je s povešeno glavo in opletal z repom po mrzlih tleh. Siv in suhljat, kakor je bil, se je komaj pripognil pred temnim nebom. Drobni dež, ki je pravkar padal, je zadeval obenj in od neprestanega padanja je trepetala in se stresla uboga žival.

Kake prispelebe med tem svinčenoobnavstvim zimskim nebom, to dolgočasno okolico in med tem bednim stvorom! V resnici, taka revščina spada v čbupni kraj! Velja za oboje: za to s človeško roko opustošeno okolico in za to od ljudi zatirano žival, taka upravičena, srce pretresujoča tožba, da se me je lotilo najgloblje sočutje. Ko sem se približal, privzdignil je konj glavo; gledal me je s svojimi kalnimi očmi, potem pa zopet povsesil glavo. Potrpl me je izraz skelečega očitka, ki se je zrcalil v tem pogledu. Še preden sem se zavedel, zdelo se mi je, da sem razločno čul besede:

»Jutri bom umrl, tako morem olajšati še svoje srce. Dvojnóm, da bodo moje besede izboljšale usodo mojih bratov, toda ne bom poginil, ne da bi izrekel resnico, ki je s trudom pridobljeni sad vsega življenja, življenja mislečega konja. Ta resnica se glasi: Delo osrečuje, obogati človeka; žival pa delo tira v klavnico!

V tem tiči kričeča krivica! Hočem misliti, ker pravite, da je narava dala človeku več pameti, kakor nam; je li vam je podelila ta razum, da trpinčite svoje stvarice?

Zamislim se: Tvoji bratje so zlorabili moje moči: čim bolj sem jim služil, tem trše so ravnali z menoj, in danes kliče moje izdelano truplo po maščevanju! Zakon pravice naj bi ukazoval, da bi bil delavec plačan po vrednosti svojega dela. Zahtevamo po tem zakonu, da se tako ravna z nami, za naša delovna leta pa veljaj pravica, da na starost počivamo. Ne recite, da smo le živali pripravne, da udnihajo po nas, ustvarjene le v večno udobnost, v zabavo in v pomoč ljudem. Bodite prizanesljivi! Saj vas vendar ubogamo in služimo vam vse svoje življenje, zaraditega nam privoščite lahko smrt! Aka si, samotni popotnik, trdovratnega

revnega ljudstva. S povzdignjenima rokama Vas prosim, da storite, kar mogoče, da nas bodo poslali v domovino nazaj. Smo ubogi begunci iz Pulja že tri leta. Naš oče je umrl v vojni, od enega brata nimamo nikakega poročila že dve leti, ena sestra je umrla v Pulju, zaposlena v municionskem skladišču, tudi pred dvema letoma. Naša mati je tu v W. umrla. Sedaj sem ostala sama s tremi otročki. Najstarejša sem, stara petnajst let. Revni smo. Dobivamo sicer begunsko podporo, ki pa nam ne zadošča, ker je vse tako drago: kilogram fižola 10 K, kilogram koruzne moke 4 K in vse, vse... Ne smem na to misliti, bratje pa ne vedo, da se radi vojne ne dobi ničesar, oni zahtevajo. Eden je star dvajset, drugi devet in tretji tri leta. Za vse moram skrbeti jaz, jih oblačiti, jim dajati hrano, plačati najemnico in potem spati na tleh. Postelje nimamo nobene, kakor jo imajo drugi; nikogar nimamo več, ki dela v Pulju, kakor druge družine. Ali se sploh ne bodo vrnil v domovino oni, katerih stariši ne delajo v Pulju? Ali jih je tako mnogo, ki nimajo nikogar več na svetu, kakor jaz? Prosim Vas tedaj, usmilite se mojih bratov, da se iznebim vsaj teh. Če bom v Pulju, bom morda rešila moje ljube brate; ako pa bom ostali v tej deželi, bom tu pomrli. Uverjena sem, da bodo te vrstice in prošnje od Vas uslišane, priporočam se Vam, oče ubogih«. Res dobra deklica, ki je tako skrbna ter pogumna in ima tako zlato srce!

— **Samomor.** V Dolenjem Logatecu se je ustrelilo neko devetnajstletno dekle v spodnji del života. Pripeljali so jo v deželno bolnico. Drugi dan je dekle umrlo.

— **Ustrelil — svojo ženo.** Gozdarski paznik Jankovič v Kotu pri Postojni je v prepiru sprožil revolver na svojo ženo in jo zadel v prsi. Bila je takoj mrtva.

— **Dva dopisa glede aprovizacijskih razmer ljubljanskim.** Prvi pravi: Več prizadetih oseb, ki imajo izkaznice s črko B, se vljudno obrača s prošnjo do slavne aprovizacije, da bi se nam dajalo živiti tako pogosto, kakor na izkaznici C ali pa A. Zakaj od tega, kar doblimo na izkaznici B, ne moremo niti ob največjem stradanju živeti. Meso smo dobili v 2. mesecih enkrat. Osebe s črko A in C pridejo večkrat na vrsto in s črko C imajo mnogi še druge ugodnosti. Tako na primer v mesnici pri Sv. Jakobu. Dobro vemo, da se nam ne more prodajati po tej ceni, kakor dosedaj, ker so nam znane cene živine in drugih živil. Denarja tudi ni, da bi se nas podpiralo, kar tudi zahtevati ne moremo, toda radovoljno, čeprav težko, plačamo take cene, kakor osebe s črko C. Samo da vsaj nekaj več dobimo. — Drugi dopis iz krogov ljubljanskih žena se bridko pritožuje o uredbi aprovizacije. Navaja, da se blago ne deli enakomerno, ne po okrajih, ne po prebivalstvu. Deželni odbor preskrbuje svoje ljudi, vlada svoje, mestno zopet le del prebivalstva. Blago se oddaja večkrat že pokvarjeno in po neenakih cenah. Nekateri ljudje so razmeroma dobro preskrbljeni, drugi pa nič. Blago se je oddajalo pod roko, čeprav ne v večjem obsegu, vendar je bilo tudi to preveč, ker ga primanjkuje. »Naprej« je že kritiziral neenakomerno delitev špeha in krompirja po množini in ceni, kar je imet popolnoma prav, zakaj če bi se blago oddajalo po določenem načrtu, če bi bila aprovizacija urejena v velikem slogu, kakor jo Ljubljana potrebuje, bi bile tudi aprovizacijske razmere mnogo boljše. Te razmere se morajo odpraviti in popraviti. Aprovizacija se mora postaviti na enoten sistematičen načrt, dati se ji mora tako široka podlaga, da bo res ustrezala potrebam ljubljanskega prebivalstva. Te razmere morajo prenehati, otroci in starčki, delavske družine in družine trgovskih sodrugin, zasebnih uradnikov stradajo prav mnogo po krivdi neracionalne, ozkosrčne uredbe aprovizacijskih aparatov.

— **Članek, naslovljen »Par besed« v »Napreju« št. 66., 21. t. m., mora pozdraviti vsak sodrug in razredno zaveden delavec, in iz delavskih krogov bodi v teh vrsticah javno povedano, da je delavstvo sito narodnjakarskih fraz ter da se ne bo dalo motiti po nobenih širokoustnežih klečeplazcih kapitalistične buržoazije.** Hočemo se namreč otesti izkoriščevalcev in korakati po poti internacionale, začetni resen razreden boj proti kapitalizmu. Poznati ne maramo nikake omladine in nikakega šovinističnega narodnega hujskanja, temveč z našimi možmi, sodrugi, ki že leta in leta delujejo za našo soc. dem. stranko, in so stali trdno kot železo ves čas na načelih svojega programa. Obžalujemo pa nezavedno »mladino«, ki se postavlja tako klaverno proti prepričanemu sodrugu, in skuša cepiti naše delo, ki ga delavstvo vseh ozirih priznava. Hodimo dalje za cilji po začrtani poti v naših organizacijah, ki so bile nam vedno naše najboljšo orožje proti izkoriščevalcem in »velenarodni« buržoaziji, ter proč s kapitalizmom bodi tudi vbodoče naše geslo. f. i.

— **Proč s šolskimi nalogami!** Skrbeča in preudarna mati piše: Te dni sem brala z največjo slastjo zanimiv listek gospe Klare Mauthnerjeve: »Demokratizacija

otrok«, ki opisuje križev pot srednješolca na najverjetnejši način. Ker sem mati gimnazijca, znam zapeti tudi jaz pesmico o mučeništvu takega dečka, ki izgleda bled in votloličen ne samo od skromne vojne hrane, temveč tudi od studij Cicerona in Virgila. Gimnazijski učenci se ne uvajajo v duh in lepoto klasičnega staroveštva, tako da bi bile latinske učne ure v zgradbo in razvedrilo, ampak razkosava se del na kosce in se uvaja učence k slovničnim vajam in morečim šolskim vajam. Veliko število otrok, ki kljub vztrajni pridnosti in potrebni inteligenci niso zmožni, da bi »zadeli« šolsko nalogo, od katere čestokrat zavisi, ali je sposoben za višji razred. Na Nemškem, ki nam vendar prednjači na mnogih poljih v šolstvu, so spoznali šolske naloge kot živce razburjajoče, pa so jih odpravili. Zakaj se jih pač potrebuje? Učitelj, ki poučuje učenca tekom leta, bo tudi brez mučilnega instrumenta, šolske naloge, presodil zmožnosti učenčeve. Na drugi strani pa slabo podkovan učenec s šolsko nalogo ne bo pametnejši, dobro je pa itak ne potrebuje. Toraj proč s šolskimi nalogami!

Petar Preradović.

K stoletnici njegovega rojstva.)

Sto let je minulo — dne 19. marca 1918 —, odkar se je rodil veliki pesnik Petar Preradović v Gabrovici v bjelovarski županiji na Hrvaškem. Oče njegov je bil vojak, ki se je udeleževal bojev tekom francoske vojne. Leta 1830. je prišel v vojno akademijo v Dunajsko Novo mesto, kjer je skoro docela pozabil svoj materni jezik in se dobro naučil nemščine in češčine, ki je bila na tem zavodu obvezna predmet. Dopršivši akademijo je bil uvrščen v Gyulayev polk v Milan na Laško. Ondi se je bavil z nemško literaturo. Pa je začel zlagati v nemškem jeziku pesnice. Šele leta 1840. ga je začel tovariš Ilirec Ivan Kukuljevič, častnik ogrske garde in hrvaški pisatelj, zanimati zopet za rodni jezik in hrvaško književnost. Kmalu na to je začel prevajati Petar Preradović Gunduličevega »Osmana« na nemški jezik ter peti nemške pesmi z jugoslovansko vsebino. Ko se je v Benetkah seznanil s hrvaškimi častniki, se sprijateljil z ognjevitim Kotoranom Špirinom Dimitrovičem, ki ga je silil, naj začne pesmiti tudi v srbo-hrvaškem jeziku. Leta 1843. je bil prestavljen v Zader, kjer je sourejeval list »Zora Dalmatinska« in za nje prvo številko (1844.) je Preradović zložil tudi pri nas na Slovenskem dobro znano pesem: »Zora puca, bit će dana!« (Zarja vstaja, dan prihaja...) Dve leti pozneje je že izdal Preradović prvo zbirko pesmi: »Prvenci«. Preradović kliče v teh pesmih svoje rojake k složnemu kulturnemu delu, k bratstvu in edinosti.

V letih 1847. do 1849. se je Preradović bojeval v Italiji, na kar so ga prestavili vojnemu odseku banskega sveta v Zagrebu, kjer je postal leta 1851. Jelačićev pobočnik. Takrat je izdal tudi »Nove pjesme«. Preradoviča so na to pošiljali po raznih krajih na Laškem in Ogrskem, dokler ni leta 1857. prišel k generalnemu štabu na Dunaj. Kot polkovnik se je leta 1859. udeležil italijanske vojne. Po tej vojni je služboval tri leta v Temešvaru, leta 1865. v Veroni, 1866. v Aradu, a nazadnje do svoje smrti na Dunaju. Umrli je dne 18. avgusta leta 1872. Leta 1879. pa so ga prepeljali v Zagreb, kjer počiva sedaj na Mirogoju.

V dobi politične teme in absolutizma, ki je prinesla Jugoslovanom za vse požrtvovalne dokaze brezmejne zvestobe najgrenkejše razočaranje za nagrado, je prepeval Preradović pesmi, polne srditosti, obsojanja, pa tudi moškega odpora proti nasilstvu. V tej dobi je napisal dramatično pesem »Kraljevič Manko«, v kateri opeva svobodo.

Jugoslovanski socialni demokratje se ob tej priliki tudi klanjamo mogočnim mamom nesmrtnega duha hrvaškega največjega pesnika in proroka Petara Preradoviča. Slava kulturnemu delavcu-velikanu!

Baron dr. pl. Trnka

tehničnih nadzornik industrijskih vojnih obratov.

Vojni minister je imenoval prejšnjega ministra, črnovojniškega generalnega inženerja dr. Otakarja pl. Trnka, tehničnim nadzornikom vseh vojnemu zakonu podrejenih industrijskih zasebnih obratov. Deluje kot pomožni organ vojnega ministristva za časa vojne. Pooblaščen je nadzorovati vse vojnemu zakonu podrejene privatne obrate, ki delajo za armadna vodstva, izvzemši rudokope. Nadziranje vodi s pomočjo organov dotičnih strokovnih oddelkov vojnega ministristva. Določiti mora naslednje okolnosti:

1. Producerske pogoje, tehnične naprave in delavske ter osobne razmere obratov.
2. Možnost povzdige produkcije.
3. Možnost dvigniti gospodarski značaj produkcije.
4. Se-li ravnao industrijska podjetja po zahtevah, ki jih določa vojni zakon.

Tehnični nadzornik sestavi na podlagi splošnih navodil vojnega ministristva program o nadziranju za prihodnji mesec; program mora predložiti vojnemu ministristvu v odobritev. Upravičen je, da zahteva pri svojih nadzorovanih od vojaških voditeljev in kontrolnih organov armadnega upraviteljstva vse dotične potrebne podatke. Sicer pa sme zahtevati vsa navodila, ki se mu zde potrebna od strokovnih oddelkov vojnega ministristva. Nima pa pravice, dajati vojaškim voditeljem, kontrolnim organom ali obratom kake ukaze ali navodila. O zaznavah, ki jih je dobil ob svojih nadzorovanih in o predlogih, ki jih eventualno želi, mora poročati vsakokrat vojnemu ministristvu.

Vojna.

Krvava velika noč.

Vojna poročila nedvomno naznanjajo pričetek velike ofenzive na zahodu. Na obeh straneh so se »temeljito« pripravili. Javno mnenje in časopisje sporazuma obravnava vsak dan to vprašanje. Priprave z nemške strani so se izvedle intenzivno po sklepu minovnih pogajanj z Rusijo. Čete, ki so bile prej postavljene proti ruski milijonski vojski na vzhodu, so bile deloma poslane na zahodno bojno črto. Voditelji sporazuma so se prizadevali vso zimo, da izpopolnijo svoje postojanke in nakupijo kolidor le mogoče rezerv. Tudi Ameriko so spodbujali, da naj podviza s svojo vojaško pomočjo. Dežele sporazuma so dale razumeti, da imajo aliiranci na zahodu ogromno število čet in vojnega materiala. Tako je pisalo več angleških in francoskih časopisov, da ima sporazum na zahodu 160 do 170 divizij in okolo 80 divizij rezerve. Pisali so tudi mnogo o rezervni operacijski vojski. Če jemljemo, da imajo Nemci prav toliko svojih moči zbranih, potem se bo bojevalo na tem bojišču 350 do 400 divizij. Računajmo, da šteje divizija okolo 10.000 mož, potemakem se bo bojevalo tukaj tri in pol do štiri milijone mož. Z napetostjo pričakaje ves svet poleg te največje bitke svetovne vojne, najbolj krvave velike noči v zgodovini.

Prve angleške črte osvojene.

Dunaj, 22. marca. (Kor. urad.) Uradno se razglša: Nobenih posebnih dogočkov. — Šef generalnega štaba.

Berlin, 22. marca. Wolffov urad poroča iz glavnega stana: Armadna skupina kraljevič Ruprecht in nemški cesarjevič. Ostende je sovražnik z morja obstreljeval. Na Flanderskem traja ljut topniški ogenj dalje. Izvidne čete so na mnogih mestih vdrla v sovražne järke. Od Arrasa tje do La Fere smo naskočili angleške pozicije. **Po močni artiljerijski pripravi je naša infanterija v širokih odsekih nastopila k naskoku ter povsod sovražniku izrgala prve črte.** Med La Fere in Soissonsom, na obeh straneh Refimsa in v Champagni naraščajoč topovski ogenj. Naskakovalne čete so dovedle znatno število ujetnikov. Armadna skupina Gallwitz in vojvoda Ruprecht. Naša artiljerija je nadaljevala svoj uničujoči ogenj na sovražne infanterijske pozicije in baterije pred Verdunom. Tudi na lorenski fronti živalimo artiljerijsko delovanje. Z ostalih bojišč nič novega. — Ludendorff.

Berlin, 22. marca zvečer. (Wolffov ur.) Uspehe večerajšnjega dneva v bojih med Arrasom in La Fere smo danes z novimi napadi znatno razširili. **Ujeli smo doslej 16.000 Angležev in uplenili čez 200 topov.** Pred Verdunom je topniški boj narastel do skrajne ljutosti. Z ostalih bojišč nič novega.

Zadnje vesti.

Podaljšanje premirja z Rumunijo.

Dunaj, 21. marca. Vojni stan poroča, da je bilo podaljšano premirje med četverozvezno in rumunsko armado za nadaljnih 72 ur.

Ministrstvo Marghiloman.

Bukarešt, 21. marca. Ministrski predsednik je sestavil svoj kabinet naslednje: Marghiloman, ministr. predsednik in notranje zadeve, ad interim domene; Konstantin Arison, zunaje zadeve; general Herjeu, vojna; Meissner, trgovina; Lobrescu, justica; Generalnim tajnikom so imenovani: Garoffid v domenskem ministristvu, Corteanic v finančnem ministristvu in Mite-

lenes v notranjem ministristvu. Larbatescu je imenovan ravnatelj varnostne policije. Začasni sedež vlade je Jassy. Novi možje pripadajo koservativni stranki.

Bukarešt, 22. marca. Ministrski predsednik Marghiloman se je izrekel v nekem listu o nekaterih aktualnih vprašanjih: Z ozirom na razgovore, ki se siriijo v Jassyju, ali je podpisal general Averescu le premirje ali plemirani mir, je izjavil Marghiloman: O tem ni nobenega dvoma. Podpisan je bil preliminiran mir. Nekatere njegove določbe smo že izvedli, druge pa se bodo še izvršile. Kar se tiče notranjih zadev je izjavil Marghiloman, da novega agrarnega in volilnega zakona, ki so ga votirale Jassyjske zbornice, ne pozna še dobro. — V kolikor pa ta zakon pozna, ima mnogo nedostatkov, tako da sploh ni izvedljiv. Marghiloman je prijatelj reform in je že sestavil načrt, ki odgovarja vsem zahtevam in ki bo votiran in tudi izveden. Kar se tiče povratka rumunskih ujetnikov iz Moldave v zasedena rumunska ozemlja, pripominja min. predsednik: Kakor hitro zapuste centralne čete bojišče in ko bodo uzpostavljene železniške zveze, se prične izpraznitev Moldave. Priprave bodo pač trajale nekaj časa, izpraznitev Moldave pa bo izvedena prej ko mogoče.

Volitev portugalskega predsednika.

Bern, 21. marca. Pariški listi javljajo iz Lisabone: Predsedniške in zborniške volitve so določene za 7. april. Vse republikanske čete so sklenile, da postavijo proti Paesu do sedaj še neznanega protikandidata.

Holandske ladje zaplenjene.

London, 22. marca. Reuterjev urad poroča: V poslanski zbornici je minister za blokado lord Cecil naznanil, da so alirane vlade sklenile, zapleniti vse holandske ladje, ki se nahajajo v pristaniščih zaveznikov.

New York, 22. marca. Vojna mornarica je na ukaz predsednika Wilsona včeraj prevzela 38 holandskih ladij. Holandski kapitani, ki so ta korak ameriške vlade pričakovali, niso ugovarjali.

Rumunija in ententa.

Bern, 22. marca. Glasom poročil paniških listov je lord Cecil v spodnji zbornici naznanil, da so diplomatični stiki med entento in novo rumunsko vlado prekinjeni. — Rumunski parlament bo v kratkem razpuščen in razpisane bodo nove volitve.

Jugoslovanska država.

Lugano, 22. marca. Srbski poslanik v Parizu, Vesnić, ki se je bil podal na propagandistično potovanje v Ameriko, se je vrnil v Pariz. Wilson in vse javno mnenje Združenih držav — poroča Vesnić — je prepričano, da mora vojna prinesti Jugoslovonom lasno samostojno državo, katere naloga bo, ustvariti trden odpor germanskemu prodiranju.

Mir z Rusijo.

Berlin, 22. marca. Po naročilu vlada komisarija za vnanje zadeve je gospod Petrov, predsednik odbora za vnanje zadeve v sovjetu, izročil v vnanjem uradu oficijelno obvestilo, da je bila mirovna pogodba, sklenjena v Brestu Litovskem, dne 18. marca na izredni vseruski skupščini zastopniki delavskih, vojaških, kmetijskih in kozaških sovjetov v Moskvi ratificirana.

Moskva, 22. marca. Člani sovjeta ljudskih komisarijev, ki pripadajo socialno revolucionarni levici, so odstopili. Tudi gospa Kolontaj in Šlapnikov iz delavskega ministristva sta demisionirala. V zvezi s temi demisionijami pripravlja vlada izjavo narodu, v kateri bo razpravljala o vzrokih rekonstrukcije vlade. Po naredbi sovjeta ljudskih komisarijev petrogradske občine prevzame Joffe vodstvo vnanjih zadev.

Aprovizacija.

Jajca za I okraj. Stranke I. okraja prejmejo jajca v torek, 26. t. m. v cerkvi sv. Jožefa na izkaznice za mast (vhod skozi glavna

vrata). Določen je tale red: od 8 do 9 šte. 1 do 200, od 9 do 10 šte. 201 do 400, od 10 do 11 šte. 401 do 600, popoldne od 2 do 3 šte. 601 do 800, od 3 do 4 šte. 801 do 1000, od 4 do 5 šte. 1001 do konca. Vsaka oseba dobi 3 jajca. Jajce stane 70 vin.

Jajca za II. okraj. Stranke II. okraja prejmejo jajca v sredo, dne 27. t. m. v cerkvi sv. Jožefa na izkaznice za mast (uhod skozi glavna vrata), in sicer od 8 do 9 šte. 1 do 270, od 9 do 10 šte. 271 do 540, od 10 do 11 šte. 541 do 810, popoldne od 2 do 3 šte. 811 do 1080, od 3 do 4 šte. 1080 do 1350, od 4 do 5 šte. 1350 po konca. Vsaka oseba dobi 3 jajca. Jajce stane 70 vin.

Prodaja moke za stranke. Moka za stranke se bode prodajala od torika 26. t. m. do vštete sobote 30. t. m. Na vsako izkaznico se dobi četrt kg moke za pecivo, in četrt kg koruznega zdroba. Kilogram moke stane 1 K 18 vin. in 1 kg koruznega zdroba 88 vin.

Nakazilo sladkorja trgovcem. Trgovci se vabijo, da se zanesljivo zglašajo v torek dne 26. t. m. v sladkorni centrali pri g. ravnatelju Lillegu radi nakazila sladkorja.

Deželno mesto za dobavo klavne živine je odstopilo mestni aprovizaciji nekaj izdelkov iz svoje prekajevalnice. Ti izdelki se bodo razdelili na bele izkaznice za nakup mesa, ki jih imajo one stranke, ki niso pri nobeni ubožni akciji, že v rokah. Mesu se bo delilo v torek, dne 26. t. m. v vojni prodajalni v Gosposki ulici in sicer: št. 1 do 60 od 8. do 10. ure št. 60 do 120 od 10. do 12. ure, št. 120 do 160 od 3. do pol 5. ure, št. 160 do 200 od pol 5. do 6. ure. Za vsako osebo se dobi en četrt kg mesa, cena se pozive v trgovini. Nadaljne izkaznice pridejo na vrsto po razpoložljivem blagu.

Oddaja inozemskega mesa pri mestni aprovizaciji. Mestni aprovizaciji se je posrečilo dobiti izven kontingenta nekaj inozemske živine, od katere bo začela prodajati sveže meso v nedeljo od 7. uri zjutraj v cerkvi sv. Jožefa. Meso bo stalo 1 kg nekako trikrat več kakor stane meso domače živine. Mestna aprovizacija hoče z oddajo tega mesa odpomoči velikemu pomanjkanju tega živila v Ljubljani. Oddajalo se bo meso le na mesne karte vsled česar se bo na ta način razbremenil mesni trg domače živine. Pravico do nakupa inozemskega mesa ima vsakdo, kdor se izkaže z mesno karto. Po njem bodo zlasti lahko segali premožnejši ljudje, ki bi sicer drugod sploh ne dobili mesa ali pa le z veliko težavo. Tudi gostilničarjem, ki prehranjujejo tuje in nekaterim zavodom bo to meso na razpolago, da se bo tako vsaj nekoliko olajšalo pomanjkanje, ki je nastalo pri domačem prebivalstvu radi majhne količine mesa. Ako se bo prva oddaja inozemskega mesa obnesla, bo mestna aprovizacija stalno uvažala inozemsko blago.

Razno.

* Neverjetna prefriganost narednika. Češki list „Venkov“ prinaša vest o nezasišanih goljufijah infanterista Chladeka, pobeglega kaznjence iz Theresienstadta, ki jih je izvršil v Pragi in Brnu. Oktobra 1915 je prišel v Prago in se predstavil nadprofosu praškega garnizijskega zapora Vaclavu Senftu kot narednik Oswald Stein. Povedal mu je obenem, da je prestavljen kot zapirač v Prago. V dokaz je predložil poleg drugih dokumentov tudi dopis garnizijskega sodišča iz Theresienstadta, ki potrjuje, da je prestavljen Stein na povelje vojaškega zapovednika v Prago. Dne 1. novembra 1915 sta dospeli v Prago dve odredbi vojnega ministristva, podpisani od generalnega avditorja Kiliana, na podlagi katerih je Stein imenovan narednikom in postavljen za namestnika štabnega profosa. Vsi dokumenti so bili seveda ponarejeni. Chladek-Stein je opravil svojo službo kar najbolj vestno, tako da si je pridobil največje zaupanje svojih predstojnikov. Zaupali so mu najodgovornejše naloge, med drugimi je bil pooblaščen, spremiti na Dunaj češkega soc. dem. državnega poslanca dr. Soukupa in urednika „Časa“ Duška kot politične kaznjence. Navsezadnje pa so postala Chladeku v Pragi tla prevroča — odkrili so neko njegovo goljufijo — in je izginil iz mesta decembra 1915. Potem se je komandiral kot častniški namestnik pod imenom dr. Karl Berg v brnsko kadetnico, kjer je užival zopet največje zaupanje med svojimi tovariši, in jim brez vsakega gmotnega dobička ponarejal vojaške listine. Končno se je izdajal za častnega doktorja dunajskega vseučilišča in za člana akademičnega senata dunajske filozofske fakultete. Šele sedaj je postal sumljiv. Zbežal je iz kadetnice ter bival zdaj na Dunaju zdaj v Pragi, dokler ga niso marca meseca 1916 prijeli. Čudno je pri vsem tem to, da Chladek ni goljufal nikdar v materialno korist in da je čisto ponarejal razne listine za neznae ljudi, ne da bi ti kaj vedeli za to. Baje so v veljavi pri praškem garnizijskem zaporu še razne reforme, katere je uvedel Chladek.

* Konj dražji kot hiša. „Nova Doba“ piše: Na zadnji živinjski semenj v Plznju je bilo pripeljano tudi 713 konj. To število je mnogo manjše kot v letih miru, a je umljivo. Vendar se ne upamo trditi, da bi zahtevane cene ne bile pretirane. Za konje h kočijam so plačevali povprečno 8000 K, za gospodarske konje 6 — 8000 K, za tri letna žrebeta 5000 K, za dvoletna 4000 K. Za te cene si lahko pred vojsko kupil lepo hišo.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Josip Petejan.

Tisk „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani.

KINO CENTRAL v deželnem gledališču v Ljubljani.

Najodličnejši igralec Nemčije v filmu.

Petek 22., Sobota 23. ob 4., pol 6., 7 in pol 9. zvečer. Nedelja 24., Ponedeljek 25. (na praznik) ob pol 11., 3., pol 5., 6., pol 8., in 9. zvečer.

Torek 26., Sreda 27. marca ob pol 5., pol 7., pol 9. zvečer. Dve uri trajajoči sijajni spored.

Wegenerjev film!

Kmetič v deveti deželi.

Velika čarobna pravljica igra v verzih.

V glavnih vlogah:

Pavel Wegener -- Lidia Salmanova.

Prve predstave vsak dan pristopne tudi mladini.

Avenarijevo maščevanje

Pretrajljiva drama v 4. dej. V glav. vlogi Lotte Neumann.

— Pepček na straži —

Veseta filmska zgodba v 3. dejanjih. P E P I L U D E.

Med Brento in Piavo.

Krasni naravni posnetki.

Ni za mladino. — 10 vinarjev poviška cen.

— Dejniška glavica —
K 10.000.000.

Sprejema vloge na knji-
žice in tekoči račun proti
ugodnemu obrestovanju.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani.

Poslovnica c. kr. avstr. razredne loterije.
Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici (t. č. v Ljubljani) in Celju

Rezervni fondi okroglo
K 1.500.000.

Kupuje in prodaja vse vrste
vrednostnih papirjev, finančna
erarične dobave in dovoljuje
— aprovizacijske kredite —